

1939

KRIEGER, C.C.

5358

CHINA

INLEIDING.

De nummers 72 tot en met 166 omvatten een verzameling uit buffelhoorn vervaardigde beeldjes, alsmede een collectie bekens, waarvoor rhinoceroshoorns het materiaal leverden, welke verzamelingen als zeer interessant beschouwd mogen worden en die stellig een unicum in Nederland zijn. Zij behooren aan den Heer A. F. C. A. van Heyst te Rotterdam.

FIGUREN UIT BUFFELHOORN GESNEDEN.

De beteekenis van de meeste der hier tentoongestelde, uit buffelhoorn vervaardigde, voorwerpen houdt verband met mythologische of religieuze voorstellingen, die aan het Confucianisme, het Taoïsme of het Boeddhisme, welke systemen in het hoofd en het hart van het Chineesche volk tot één waren samengevloeid, zijn ontleend. Wij vinden er elementen van magische, mythologische, religieuze en filosofische beteekenis onder, die op bonte wijze door elkaar zijn gemengd en gegroepeerd. Een zeer voornamelijk plaats onder al deze figuren wordt ingenomen door Kwan Yin, de helpende, bemiddelende figuur van genade en barmhartigheid, welke slechts zelden ontbrak op het huistaar van het meer goeude Chineesche gezin, terwijl weer andere figuren werden aanbeden, teneinde wenschen in vervulling te doen gaan, die ook in religieus opzicht als doel van het leven golden: rijkdom, geluk, lang leven, aanzien, rijke nakomelingschap en een zorgeloozen ouden dag, en die het gevolg waren van een ego-centrische instelling tegenover het leven en een optimistisch nadruk leggen op de wereld en op het aardsche bestaan.

In het algemeen komen de voorstellingen der hoornen beeldjes geheel overeen met die, welke vervaardigd zijn van speksteen. Echter was de kunstenaar bij de bewerking van het materiaal gebonden aan den vorm van den hoorn, terwijl hij ook niet de beschikking had over den kleurenrijkdom van het speksteen, die in staat stelde

gebruik te maken van het spel van kleurnuances, waardoor materiele contrasten naar voren konden worden gebracht. Evenals bij de speksteenen figuren werd door de vervaardigers geen domein betreden van origineele en autonome kunstuiting en wij kunnen aannemen, dat naast beeldhouwers en steenbewerkers, zich menige vaardige dilettantenhand op dit gebied heeft bewogen. Daar de buffel slechts in Zuid-China een voorname plaats in het leven van het volk innam, zijn de voorwerpen, vervaardigd uit zijn hoorns, waaraan magische kracht werd toegekend, zeer waarschijnlijk slechts uit dit gebied van China afkomstig.

Wat de dateering aangaat, tast men in vele gevallen in het duister. Wel zal men kunnen aannemen, dat deze voorwerpen hun ontstaan te danken hebben aan sociale hervormingen, bestaande in verdeling van het grondbezit, grooter dan duizend morgen, vermindering der belastingen en dergelijke maatregelen, waardoor in het begin der Ming dynastie, naast adel, priester- en koeliestand, een nieuwe volksklasse ontstond. Lange jaren van vrede en voorspoed, die hierop volgden, deden deze volksklasse gaandeweg tot een macht in de maatschappij uitgroeien en tot welstand komen. De strijd om het bestaan werd minder moeilijk, het leven onbezorgder en met een zekere zelfgenoegzaamheid, welke gepaard ging met meerdere belangstelling voor het interieur, ontstond ook de behoefte aan de talrijke uitbeeldingen in klein formaat van schutspatronen, huisgoden en legendarische figuren, die in huiselijk milieu de rustige zekerheid gaven van het voortduren van het verkregen materieel welzijn. In deze tijden, welke men moet zoeken omstreeks het midden der 15e eeuw, toen het Taoïsme grooten aanhang begon te krijgen, kan de eerste verschijning dezer beeldjes in hoorn worden vastgesteld. In de 18e eeuw, den bloeitijd van het Taoïsme, werden naast deze figuren ook talrijke gelukssymbolen in plant- en diervorm vervaardigd, waarvan in de collectie verschillende exemplaren aanwezig zijn.

BEKERS UIT RHINOCEROSHOOORN GESNEDEN.

Reeds in overoude tijden werd aan den hoorn van den rhinoceros een bijzondere kracht toegekend. Tot poeder vermalen vormde deze hoorn een belangrijk ingrediënt in de artsensmengkunde. Meer algemeen verbreid echter was de meening, dat de rhinoceros-

hoorn, als beker gebruikt, de aanwezigheid van vergift in een drank zou aantoonen door deze in schuimenden toestand te doen overgaan. Fransche koningen, Indische prinses, Chineesche keizers, onvoorwaardelijk geloofden zij in de waarschuwendende reactie van dit zeldzaam materiaal en hoe vol vrees het leven van deze vorstelijke personen wel geweest moet zijn, bewijzen de fabelachtige sommen, welke voor den rhinocerosbeker betaald werden. Waar dit geloof is ontstaan, en hoe het zich over de wereld heeft verspreid, zal wel in het mistig verleden verborgen blijven.

De collectie bekere, welke hier wordt tentoongesteld, zijn alle van Chineesche herkomst. Zij vertoonen naast een groote verscheidenheid van vorm en grootte, een decoratie, waarvan de motieven in vier groepen kunnen worden ondergebracht, zonder dat de scheidingslijn nauwkeurig kan worden getrokken. Het grootste gedeelte der bekere vertoont een bloemrelief, waarbij veelvuldig is gebruik gemaakt van lotus en perzikenbloesem, terwijl ook bamboe- en dennetakmotieven in deze groep zijn onder te brengen. Een tweede groep toont ons boomen, water en rotsen, als noodzakelijke elementen voor de conceptie van een Chineesch landschap, terwijl in latere perioden tuinlandschappen met paviljoenen, terrassen, beekjes, gebogen bruggetjes, boomen en struiken worden uitgebeeld. Menschelijke figuren zijn in deze composities slechts als zeer ondergeschikte elementen opgenomen en verstoren nimmer de harmonie en het rhytme van de structuur.

Tot de derde groep zouden wij willen rekenen de bekere, die menschen en dieren als voornaamste decoratieve elementen hebben. Het zijn taoïstische onsterfelijken, groepen kinderen, herten, doch voornamelijk fabeldieren, zooals draken, die in combinatie met bloemmotieven de bekere uitwendig, en soms in geringe mate, inwendig versieren.

De laatste groep omvat de bekere, welke een nabootsing of interpretatie zijn van archaische bronzen bekere of zelfs van den driepoot. Deze bekere zijn in den regel versierd met archaische teekeningen in laag relief, waaronder ook het tao-tieh masker is opgenomen. Deze vormen benaderen het meest die van een aantal bekere, behoorende tot de verzamelingen van de Shōsō-in te Nara in Japan, welke als de oudst overgebleven representanten van deze kunst beschouwd kunnen worden, en die dateeren uit de vroege T'ang-periode. Bezien vanuit een chronologisch oogpunt, dateeren de in de Europeesche verzamelingen voorkomende bekere waar-

schijnlijk niet vroeger dan uit de 15e en 16e eeuw. Aangezien over deze hoorns tot op heden zeer weinig werd gepubliceerd, werd geen poging gedaan de hier tentoongestelde verzameling chronologisch te rangschikken. Slechts wordt gewezen op het geleidelijk kleiner worden van de afplating, welke als steunvlak dient en op de evolutie in de bewerking van twee, door een ondiepe groef gescheiden, opstaande ribben van den natuurlijke hoorn, welke culmineert in een rijk versierd handvat, dat uit twee congruente deelen bestaat. Wij zijn geneigd aan te nemen, dat naarmate de waarde van den beker als gebruiksvoorwerp verminderde, de overvloed van versiering toenam. De 18e eeuw bracht het hoogtepunt van barok, terwijl wij in de 19e eeuw weer eenvoudiger vormen zien verschijnen.

C. C. KRIEGER

CHINEESCHE DYNASTIEËN.

Hier volgt een lijstje van de latere dynastieën en perioden van China, die in verband met de tentoongestelde verzamelingen van belang zijn:

T'ang Dynastie	618—906 n. Chr.
Vijf Dynastieën	907—960
Sung Dynastie	960—1279
Yüan Dynastie	1280—1368
Ming Dynastie	1368—1644
Yung-lo	1403—1424
Hsüan-të	1426—1435
Ch'eng-hua	1465—1487
Ch'eng-të	1506—1521
Chia-ching	1522—1566
Wan-li	1573—1620
Ch'ing Dynastie	1644—1912
K'ang-hsi	1662—1722
Yung-ch'eng	1723—1735
Ch'ien-lung	1736—1795
Chia-ch'ing	1796—1821

Jenyn, S. Chinese art.